

УДК 336.226

ДАНИЛЕНКО А.С., д-р екон. наук, професор, академік НААН

СОКОЛЬСЬКА Т.В., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІО-ЕКОНОМІЧНИМ
РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

Розглянуто сучасний стан розвитку сільських територій, досліджено чинники, які стримують цей розвиток, доведено, що вони є наслідком непослідовної державної політики, обмеженості ресурсів місцевих бюджетів, неефективності органів місцевого самоврядування, відсутності повноважень і можливостей сільських жителів самостійно розв'язувати проблеми, низького рівня сільської кооперації та інформаційно-консультаційного забезпечення.

Обґрунтована роль місцевого самоврядування у процесі вироблення і прийняття рішень з питань соціально-економічного розвитку громади, за умови, що місцева адміністрація стає координатором розвитку, а населення – суб'єктом, що приймає рішення.

Запропоновано модель публічного управління орієнтованого на соціо-економічний розвиток сільських територій, в якій застосовується новий для України тип управління у ланцюзі держава–сільська рада–агробізнес–сільська громада. Базовим елементом такої моделі розвитку сільських територій є людиноцентризм.

Ключові слова: публічне управління, сільські території, сільська рада, агробізнес, сільська громада, державно-приватне партнерство, соціо-економічний розвиток.

Постановка проблеми. Вітчизняна агротрансформація останніх років обумовила стабілізацію на досить високому рівні валового виробництва сільськогосподарської продукції (індекс сільськогосподарського виробництва у 2016 році становив 106,1), зростання її експорту, підвищення рівня заробітної плати. Проте соціально-економічний розвиток сільських територій та рівень життя сільського населення залишається низьким. Щороку в Україні зникає близько 20 сільських населених пунктів. Сьогодні склався стереотип асоціювання сільських територій з виключно просторовою базою сільськогосподарського виробництва, а великий бізнес, ігноруючи основні принципи сталого розвитку, використовує їх як постачальника сільськогосподарської сировини та дешевої робочої сили. Отже, розв'язання проблем сільських територій потребує комплексного підходу, в основу якого мають бути покладені принципи сталого розвитку. Насамперед потребують заміни традиційні способи управління, що базувалися на владних повноваженнях, на такі, що зорієнтовані на залучення громад до управління розвитком сільських територій. Державна влада має орієнтуватися на ринкові механізми управління, тобто, не просто керувати, а каталізувати роботу всіх секторів – державного, приватного та громадського.

У країнах ЄС розвиток сільських територій спрямовується на загальну модернізацію сільського господарства та агропродовольчого виробництва. При цьому відбувається перехід від забезпечення харчової безпеки на основі інтенсивного сільського господарства до підтримки диверсифікованого розвитку багатofункціональної сільської економіки, створення привабливих робочих місць та підвищення рекреаційного та екологічного потенціалу села [1].

З огляду на позитивний досвід провідних країн світу та орієнтуючись на європейський вектор управління, сьогодні в Україні політика розвитку сільських територій має стати пріоритетною в державній регіональній політиці, такою що відкриє нові можливості для відродження сільського господарства та українського села. Цьому, зокрема, сприятиме децентралізація влади, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, укрупнення місцевих громад, порядок формування місцевих бюджетів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблеми розвитку вітчизняних сільських територій у своїх працях розглядали провідні економісти-аграрники: О.М. Бородіна, Ю. О. Лупенко, М.Й. Малік, О.Л. Попова, І.В. Прокопа, П.Т. Саблук, М.А. Хвесик, О.В. Шубравська, В.В. Юрчишинин та ін. [2–8]. Однак, незважаючи на цінність проведених досліджень, на сьогодні відсутня цілісна система управління розвитком сільських територій з урахуванням потреб територіальних громад в умовах децентралізації влади.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні моделі публічного управління, орієнтованої на соціо-економічний розвиток сільських територій з урахуванням потреб територіальних громад.

Матеріали і методика дослідження. Дослідження проводили, використовуючи сучасні методи загальнонаукового та економічного пізнання суспільно-господарських явищ і процесів: історичний та монографічний, діалектичний, абстрактно-логічний, статистичного аналізу, графічний та ін.

Основні результати дослідження. Дослідженнями встановлено, що на сьогодні сільські території України характеризуються низкою системних проблем, до основних з яких варто віднести наступні: високий рівень безробіття, низькі доходи сільського населення, нерозвиненість інженерної та соціальної інфраструктури і сфери послуг, низький рівень розвитку місцевого самоврядування, міграція сільського населення, зменшення чисельності сільського населення і як наслідок, кількості сільських населених пунктів (рис.1).

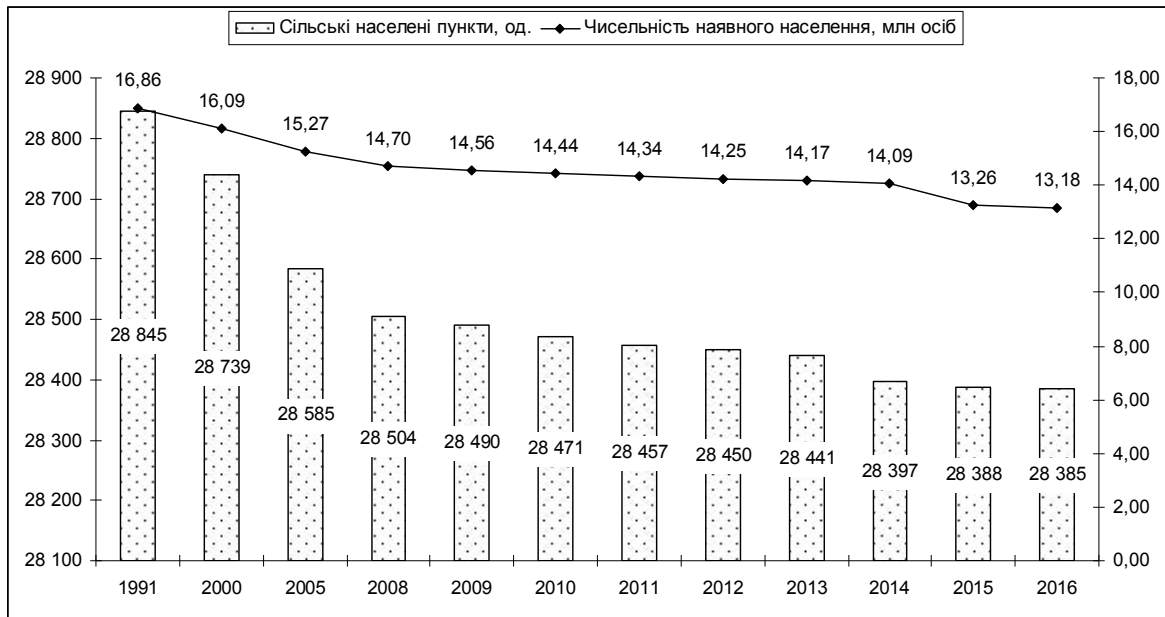

Рис. 1. Динаміка кількості сільських населених пунктів (од.) та сільського населення (млн осіб)

Джерело: складено автором за даними [9].

Такий стан є наслідком непослідовної державної політики, обмеженості ресурсів місцевих бюджетів для розв'язання проблем сільського розвитку, корупції в органах місцевого самоврядування, низького рівня сільської кооперації та інформаційно-консультаційного забезпечення, спрямованих на створення позитивного іміджу та пошук можливостей розвитку сільських територій України.

Водночас відбувається руйнування виробничого потенціалу сільгоспвиробників, зростає рівень зношеності техніки, збільшується вартість невідновних природних ресурсів у структурі собівартості сільськогосподарської продукції, зростає антропогенне навантаження на природне середовище.

Окрім цього, внаслідок надмірної концентрації влади на рівні об'єднаної територіальної громади у процесі реформи місцевого самоврядування, жителі сіл не мають повноважень і можливостей самостійно розв'язувати проблеми місцевого значення. Через узурпацію влади комерційними структурами та державними органами, громади позбавлені прав розпоряджатися земельними, водними, лісовими ресурсами та місцевими корисними копалинами. Проблемаю є також те, що у переважній більшості сільського населення до цього часу збереглися утриманські настрої.

Аналізуючи досвід європейських країн, встановлено, що там досить тривалий час діє комплекс адміністративних, економічних, правових та інших інструментів, спрямованих на розвиток сільської місцевості; сформована багаторівнева і міжвідомча система управління та фінансування сільського розвитку. Розробкою та реалізацією стратегій і програм розвитку сільських територій займається європейська комісія, низка міністерств та відомств, за активної участі сільськогосподарських та промислових об'єднань, організацій з охорони навколишнього

середовища, регіональних управлінь, представників приватного сектору та сільського населення [10].

В ЄС ухвалена спільна програма «Розвиток сільських територій 2014–2020», що сприяє політиці сільського розвитку, враховуючи економічні, екологічні та соціальні виклики 21 століття. Політика ЄС щодо розвитку сільських територій фінансується через Європейський аграрний фонд розвитку сільських районів у сумі 100 мільярдів євро на 2014–2020 рр. До того ж кожна країна ЄС отримує фінансування протягом семирічного періоду. Це дозволить використати 61 мільярд євро державного фінансування в державах-членах [10].

Загалом в країнах ЄС діє 118 різних програм розвитку сільської місцевості (RDP), із 28 країн-членів ЄС 20 країн працюють за окремими національними програмами та обирають дві або більше регіональних програм. За даними європейської комісії, в рамках програм розвитку сільських районів країни-члени ЄС та їхні сільські регіони складають свої програми на основі потреб їх територій та розглядають щонайменше чотири із шести спільних пріоритетів ЄС, зокрема: сприяння передачі знань та інновацій в сільському, лісовому господарстві та сільській місцевості; підвищення доходів та конкурентоспроможності усіх напрямів сільського господарства, просування серед фермерів інноваційних технологій та сталого ведення лісового господарства; сприяння організації харчового ланцюга, благополуччя тварин та управління ризиками в сільському господарстві; відновлення, збереження та посилення екосистем, пов'язаних з сільським і лісовим господарством; заохочення ресурсоефективності та підтримка зрушень в економіці з низьким рівнем викидів вуглецю в сільському господарстві, харчовій та лісовій сферах; сприяння соціальній інтеграції, зниженню бідності та економічному розвитку в сільській місцевості [10].

Європейська політика сільського розвитку базується на поєднанні підходів «знизу догори» та «згори донизу». Прикладом успішного комплексного використання згаданих підходів є реалізована в ЄС програма LEADER, у якій вдало поєднано активізацію місцевих ініціатив зі стратегічним плануванням.

Зокрема в Ірландії, у прийнятій у 2016 р. декларації м. Корк «Краще життя сільського населення» виділено десять ключових напрямів: сприяння сільському процвітанню (заможності), зміцнення ланцюгів сільських цінностей, інвестиції в життєздатність та розвиток сільських районів, збереження сільського середовища, управління природними ресурсами, заохочення кліматичних дій, підвищення знань та інновацій, підвищення ефективності сільського управління та спрощення підзвітності [11].

Через цільові інвестиції уряду та через САП в цій країні підтримка розвитку села та сільських територій включає: 1,2 млрд євро на рік у формі прямих виплат фермерам (САП): 4 млрд євро в рамках програми розвитку сільських територій на 2014–2020 роки, в тому числі 250 млн євро за програмою LEADER; до 30 млн євро на рік для розвитку сільських територій в рамках програм «село та місто – відновлення» (Town & Village Renewal, CLÁR and the Rural Recreation), до 80 млн євро на рік в рамках заходів «ліквідації наслідків затоплення» до 2019 року та збільшення до 100 млн євро на рік до 2021 року; 150 млн євро в регіональних програмах власності від IDA [12].

Ірландія планує залучати іноземні прямі інвестиції: до 50 млн євро в рамках спільного співробітництва для створення робочих місць у сільських регіонах; 37,5 млн євро для реалізації соціальної інтеграції та Програми активації спільноти (SICAP) у 2017 році одноразово; 275 млн євро для проведення високошвидкісного ширококутного зв'язку; додаткові інвестиції в туристичні активи, такі як «зелені шляхи, блакитні шляхи, національні парки»; інвестиції в сільське мистецтво, включаючи гранди від місцевої влади [12].

В Україні, на сьогодні, політика розвитку сільських територій визначена як частина політики регіонального розвитку. У зв'язку з цим, у Державній стратегії регіонального розвитку, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385, розвиток сільської місцевості визначено як пріоритетний [13]. При цьому чітко розмежовується політика щодо підтримки сільського господарства та розвитку сільських територій і державна підтримка спрямована на підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян.

Цією стратегією визначені завдання та інструменти для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, в результаті, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. При цьому визначені три цілі: перша – підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; друга – територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток; третя – ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

Серед позитивних кроків у напрямі розвитку сільських територій вважаємо також прийняття [Постанов Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2016 р. № 821 «Деякі питання реалізації у 2015-2017 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»](#) [15] та [від 11 листопада 2015 р. № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів»](#) [16].

Отже, в Україні сформовано нормативно-правове підґрунтя для модернізації організаційних структур і процедур, які використовуються для управління розвитком сільських територій. Для того щоб усі інституції публічної сфери працювали результативно, варто використати принципово нову для України модель публічного управління, спрямовану на соціо-економічний розвиток сільських територій.

Розглядаючи сутність публічного управління, ми поділяємо думку Д. Кілінга, що це пошук шляхів у найкращий спосіб використовувати ресурси задля досягнення пріоритетних цілей державної політики [17].

Публічне управління включає, зокрема, ту діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування всієї системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування і передбачає широке залучення різних зацікавлених сторін до розробки та реалізації державної політики [18]. Важливим елементом, який робить публічне управління більш наближеним до потреб громадян, є соціальний діалог.

Згідно з новими підходами в публічному управлінні беруть участь владні структури, громадські інституції та представники бізнесу – на основі партнерських стосунків, задля досягнення ефективної керованості суспільством, його впорядкованості і спрямування на досягнення стратегічних цілей [19]. Відповідно до демократичних принципів публічного управління зростає роль місцевого самоврядування у процесі вироблення і прийняття рішень з питань соціально-економічного розвитку. При цьому місцева адміністрація стає координатором розвитку, спрямовуючи зусилля різних учасників процесу на життєзабезпечення громад на підвладних територіях, а населення – суб'єктом, що приймає рішення.

Враховуючи вищезазначене, ми вважаємо, що така модель публічного управління має будуватися на основі концепції «розумного села», в якій застосовується новий для України тип управління у ланцюзі держава–сільська рада–агробізнес–сільська громада. Базовим елементом такої моделі має бути людиноцентризм, тобто розвиток спрямований на задоволення потреб та інтересів сільського населення, а сільські жителі мають стати учасниками і провідниками цих процесів. Це стає можливим лише за умов об'єднання спільних інтересів, кооперації діяльності, комунікаційних, інноваційних технологій та кращого використання знань, що дозволить селам більш ефективно продавати свої продукти та послуги на внутрішніх і світових ринках, залучати як внутрішні, так і іноземні інвестиції. Ключовим тут вважається належне врядування та залучення громадян до активної співпраці. Особлива увага приділяється навичкам електронної грамотності, доступу до Інтернету та інших базових послуг, належному рівню освіти. При цьому для кожної окремої сільської території має бути індивідуальна програма, яка враховує її регіональні особливості та інтереси сільських громад. Програма також передбачає розвиток кооперації, диверсифікацію виробництва, розвиток зеленого туризму, місцевих ремесл та впровадження кластерних моделей сільського розвитку. Для забезпечення сталого розвитку сільської території потрібно надати змогу її мешканцям реалізувати власну підприємницьку ініціативу, передусім у

сільському господарстві, через розвиток сімейного фермерства та багатокладного виробництва. Особливе місце в програмі посідає проведення інформаційно-просвітницької діяльності (проведення конференцій, круглих столів, літніх шкіл тощо). З цією метою необхідно забезпечити самоорганізацію та функціонування груп взаємодії, ініціювати навчання сільських активістів та майбутніх лідерів з питань організації місцевого розвитку на базі громад, розширити соціальні мережі сільських громад.

Такий пілотний проект варто запускати в окремих регіонах, при цьому оновлення села починається з розвитку та обміну знаннями. Місцеві органи влади, сільські громади мають тісно співпрацювати з провідними навчальними закладами через інформаційно-освітні інноваційні центри, засновані на принципах державно-приватного партнерства, що сприятиме синхронізації дій усіх ланок в ланцюгу освіта – наука – виробництво – місцеві органи самоврядування – сільська громада в частині впровадження на конкретних територіях інноваційних технологій, посилення інтелектуалізації бізнесу та поширення інформації серед сільгосптоваровиробників.

Особливої підтримки потребують ОСГ та ФСГ в частині навчання основам ведення аграрного бізнесу, забезпечення доступу до бази даних з придбання і використання виробничих ресурсів, реалізації продукції, сприяння обміну досвідом, вирішення юридичних і фінансових питань. Саме в цьому плані діяльність інформаційно-освітніх інноваційних центрів буде досить ефективною (рис.2).

Рис. 2. Структура взаємодії учасників центру з розробки та впровадження інновацій

Джерело: розроблено автором.

Алгоритм створення такого центру передбачає наступні етапи: дослідження специфіки регіону, що є об'єктом інноваційної діяльності; виявлення та організація взаємодії базових структур центру, наявних в регіоні; використання вітчизняного та зарубіжного досвіду формування регіональних інноваційних центрів; виділення ключових напрямів інноваційної діяльності основних структурних складових центру.

Основною метою будь-якого управління в публічній сфері є досягнення максимальної ефективності, дієвості і результативності з мінімальними витратами ресурсів, часу і зусиль. Основне ж завдання, яке стоїть перед публічним управлінцем, полягає у підвищенні якості життя громадян певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави в цілому.

Висновки. Розвиток сільських територій, як один із напрямів суспільного прогресу і соціально-економічної політики держави, передбачає зміну підходів до управління цими процесами. Ці зміни мають відбуватися в системі органів, установ і організацій, які впливають на ці процеси. Зокрема, проведення реформування самоврядування, проголошені урядом деконцентрація і децентралізація спонукають сільських мешканців до активізації участі у розв'язанні проблем свого життєзабезпечення.

Модель публічного управління розвитком сільських територій має будуватися на основі концепції «розумного села», а її базовим елементом має бути людиноцентризм, тобто розвиток, спрямований на задоволення потреб та інтересів сільського населення, а сільські жителі мають стати учасниками і провідниками цих процесів. При цьому, надто важливою є співпраця держави, бізнесу і громад. Прикладом такого партнерства можуть слугувати інформаційно-освітні інноваційні центри, які потребують відносно менших витрат на своє утримання порівняно зі створенням відокремлених структур.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. European Commission (2013). Rural Development in the EU-Statistical and Economic Information. European Commission, April 2013.
2. Лупенко Ю.О. Добробут сільського населення в пореформений період / Ю.О. Лупенко // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 133–137.
3. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року / [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Булавка О.Г. та ін.]; за ред. Ю.О. Лупенка та О.Г. Булавки. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 74 с.
4. Хвесик М.А. Сталій розвиток територій як основа стратегії розвитку аграрного сектору / М.А. Хвесик, Ю.М. Хвесик // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 66–76.
5. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 4–12.
6. Шубравська О.В. Агропродовольчий сектор в умовах кризи: основні тенденції та виклики розвитку / О.В. Шубравська // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 3. – С. 99–110.
7. Юрчишин В.В. Сільські території як системоутворюючі фактори розвитку аграрного сектору економіки / В.В. Юрчишин // Економіка АПК. – 2005. – № 3. – С. 3–10.
8. Політика сільського розвитку на базі громад / За ред. О.М. Бородіної, І.В. Прокопи, О.Л. Попової. – К.: ДУ «Ін-т екон. та прогнозування НАН України, 2015. – 70 с.
9. Демографічний щорічник: Населення України за 2015 рік // Державна служба статистики України. – Київ, 2016. – 120 с.
10. Fagioli Filippo Fiume. Strengthening the sustainability of rural areas: the role of rural tourism and agritourism/ Filippo Fiume Fagioli, Francesco Diotallevi, Adriano Ciani// Rivista di Economia Agraria, Anno LXIX. – 2014. – №2-3. – P. 155–169.
11. A better life in rural areas. Cork 2.0 declaration 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enrd.ec.europa.eu>.
12. Realising our Rural Potential.: Government launches the Action plan for rural development – Monday 23rd January 2017. – 71 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ahrrga.gov.ie/app/uploads/2017/01/162404-rural-ireland-action-plan-web-2-1.pdf>.
13. [Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 р. № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
14. [Про схвалення Концепції розвитку сільських територій](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80) Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 23.09.2015 № 995-р <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>.
15. [Постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2016 № 821 «Деякі питання реалізації у 2015-2017 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/821-2015-%D0%BF) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/821-2015-%D0%BF>.
16. [Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів»](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF>.

17. Keeling D. Management in Government/ D. Keeling. – London: Allen & Unwin, 1972.
18. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій: монографія / В.Б. Дзюндзюк. – Харків: Видавництво ХарРІ УАДУ "Magistr", 2003. – 236 с.
19. Карамішев Д. В. Публічне управління як специфічний вид управлінської діяльності в умовах суспільних трансформацій / Д. В. Карамішев, В. П. Прасол // Інвестиції: практика та досвід: Аналіз. Прогнози. Коментар. – 2014. – № 24. – С. 156–160.

REFERENCES

1. European Commission (2013). Rural Development in the EU-Statistical and Economic Information. European Commission, April 2013.
2. Lupenko Yu.O. (2007). Dobrobut sil's'koho naselennya v poreformenyy period [The welfare of the rural population in the postreform period]. *Ekonomika APK – The economy of AIC*, No 3, pp. 133–138 [in Ukrainian].
3. Lupenko Ju.O., Malik M.J., Bulavka O.G. eds (2013). *Strategichni napryamy stalogo rozvytku sil's'kyx terytorij na period do 2020 roku*. [The strategic directions of sustainable rural development till 2020]. Kyiv: NNTS «IAE», 74 p. [in Ukrainian].
4. Xvesy'k M.A. (2013). Stalyj rozvytok terytorij yak osnova strategiyi rozvytku agrarnogo sektoru [Sustainable development of territories as a basis for strategies of agrarian development]. *Ekonomika APK – The economy of AIC*, No 1, pp. 66–76 [in Ukrainian].
5. Sabluk P.T. (2005). Rozvytok sil's'kyx terytorij v konteksti zabezpechennya ekonomichnoyi stabilnosti derzhavy [Development of rural areas in the context of the economic stability of the state]. *Ekonomika APK – The economy of AIC*, No 11, pp. 4–12 [in Ukrainian].
6. Shubravs'ka O.V. (2009). Agroprodovol'chyj sektor v umovax kry'zy': osnovni tendencyi ta vy'kly'ky' rozvytku [The agro-food sector under the crisis: main tendencies and development challenges]. *Ekonomika i prognozuvannya – Economy and forecasting*, No 3, pp. 99–110 [in Ukrainian].
7. Yurchy'shy'n V.V. (2005). Sil's'ki terytoriyi yak sy'stemoutvoryuyuchi faktory rozvytku agrarnogo sektoru ekonomiky [Rural areas as system-forming factors for the agrarian sector of the economy]. *Ekonomika APK – The economy of AIC*, No 3, pp. 3–10 [in Ukrainian].
8. Borodina O., Prokopa I., Popova O. (Eds.). (2015). *Polity'ka sil's'kogo rozvytku na bazi gromad* [Rural development policies, community based]. Kyiv: Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine [in Ukrainian].
9. Demografichnyj shhorichny'k: Naselennya Ukrayiny' za 2015 rik (2016) [Demographic Yearbook «Population of Ukraine, 2015»]. Derzhavna sluzhba staty'sty'ky' Ukrayiny' – State Statistics Service of Ukraine [in Ukrainian].
10. Filippo Fiume Fagioli, Francesco Diotallevi & Adriano Ciani (2014). Strengthening the sustainability of rural areas: the role of rural tourism and agritourism. *Rivista di Economia Agraria*, Anno LXIX, No 2–3, pp. 155–169 [in English].
11. A better life in rural areas. Cork 2.0 declaration (2016). Retrieved from <http://enrd.ec.europa.eu>.
12. Realising our Rural Potential.: Government launches the Action plan for rural development (2017). Retrieved from <http://www.ahrga.gov.ie/app/uploads/2017/01/162404-rural-ireland-action-plan-web-2-1.pdf>.
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny' vid 06 serpnia 2014 r. № 385 «Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi strategiyi regional'nogo rozvytku na period do 2020 roku» [State strategy of regional development for the period till 2020] [Elektronny'j resurs]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].
14. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku sil's'kykh terytorii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.09.2015 № 995-r. [On approval of the concept of rural development: order of Cabinet of Ministers of Ukraine from 09.23.2015 № 995-y]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80> [in Ukrainian].
15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny' vid 7 zhovtnya 2016 № 821 «Deyaki py'tannya realizaciyi u 2015-2017 rokax Derzhavnoyi strategiyi regional'nogo rozvytku na period do 2020 roku» [Some issues of realization in 2015-2017 of the State Strategy for Regional Development till 2020] *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/821-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
16. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny' vid 11 ly'stopada 2015 r. № 931 «Pro zatverdzhennya Poryadku rozroblennya Derzhavnoyi strategiyi regional'nogo rozvytku Ukrayiny' i planu zaxodiv z yiyi realizaciyi, a takozh provedennya monitoryngu ta ocinky rezul'tatynosti realizaciyi zaznacheny'x Strategiyi i planu zaxodiv» [On Approving the Procedure for the Development of the State Strategy of Regional Development of Ukraine and the Plan of Measures for its Implementation, as well as monitoring and evaluation of the effectiveness of the implementation of the Strategy and Action Plan] *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
17. Keeling D. (1972). Management in Government, London: Allen & Unwin.
18. Dzyundzjuk V.B. (2003). *Efekte'vnist' diyal'nosti publichny'x organizacij: monografiya* [Effectiveness of public organizations: monograph]. Xarkiv: Vy'davny'ctvo XarRI UADU "Magistr"[in Ukrainian].
19. Karamy'shev D. V. Publichne upravlinnya yak specy'fichny'j vy'd upravlins'koyi diyal'nosti v umovax suspil'ny'x transformacij [Public management as specific type of administrative activity. in the conditions of public transformations]. *Investy'ciyi: prakty'ka ta dosvid: Analiz. Prognozy'. Komentar* – Investments: Practice and experience: Analysis. Forecasts Comment, No 24, pp.156–160.

Даниленко А.С., Сокольская Т.В.

Рассмотрено современное состояние развития сельских территорий, исследованы факторы, сдерживающие это развитие, доказано, что они являются следствием непоследовательной государственной политики, ограниченности ресурсов местных бюджетов, неэффективности органов местного самоуправления, отсутствия полномочий и возможностей у сельских жителей самостоятельно решать проблемы, а также низкого уровня сельской кооперации и информационно-консультационного обеспечения.

Обоснована роль местного самоуправления в процессе выработки и принятия решений по вопросам социально-экономического развития общины. При этом местная администрация становится координатором развития, а население – субъектом, принимающим решения.

Предложенная модель публичного управления ориентированная на социо-экономическое развитие сельских территорий, в которой применяется новый для Украины тип управления в цепи государство – сельский совет – агробизнес – сельская община. Базовым элементом такой модели развития сельских территорий является человекоцентризм.

Ключевые слова: публичное управление, сельские территории, государство, сельский совет, агробизнес, сельская община, государственно-частное партнерство, социо-экономическое развитие.

The public management of the social and economic rural development

A. Danylenko, T. Sokolska

In the present article described the current stage of the rural development, researched factors which prevent the development and proved they are result of the inconsistent state policy, of limited local budgets, of not efficient local self-government, of absence of rights and opportunities for rural populations to solve the issues at local level, low level of rural cooperation as well as information and consultation activities.

It has been analyzed the experience of European countries of rural development and revealed that there for a long period acts the complex of administrative, economic, legal and other instruments oriented on rural development, created the interdepartmental and multilevel managing and financing systems for the agricultural development. Based on general theories it is stipulated the role of the local municipality for the problem solving process on social and economic development of the community, where the local administration becomes a coordinator of the development and people in such conditions take decisions.

Proposed the model of the public management of the social and economic rural development based on the concept of “clever village”, where implemented a new type of management for Ukraine in the chain ‘state-village council-agribusiness-rural communities’. The basic element of such model is the man-centeredness, namely development oriented for satisfaction of needs and interests of the rural population where rural people to become participants and leaders of the processes.

It becomes possible only under union of the mutual interests and cooperation of activities, communication, innovation, technologies, and deeper using of knowledge what enables villages more efficiently to sell products and services on local and world markets, involve local and foreign investments.

The key here is a proper government and involvement of people for the active cooperation. Special attention attracted to the skills of computer literacy, internet access and other basic services, relevant level of education. With this should be incorporated the individual program of “clever village” for each separate rural territory, which takes into account its regional specifics and interest of village communities. The program as well foresees the development of cooperation, production diversification, development of green tourism, local crafts and implementation of cluster models of rural development. For the stable rural development should be created opportunities for people to realize their own entrepreneurial initiatives first of all in agriculture, via development of family farming and multifaceted production.

Special place in the program takes informative and educational activities (conferences, round tables, summer schools etc). For this goal needs to be ensured self-organizing and functioning of interactions groups, to initiate education for village activists and future leaders for organization of local development on the basis of communities, to expand the social network of rural communities In order to support private farms to educate them basics of agricultural business, to ensure access to databases on purchasing and usage of production resources, selling of agricultural produces, support in experience exchange, solving of legal and finance issues is offered to create informative and educational centers, based on leading high schools, with principal of state and private partnership, which synchronizes the chain “education-science-production”, in terms of introduction the innovative technologies on concrete territories

The article is proved that main goal for any management in the public sphere is an achievement of maximum efficiency and results with minimum resources, time and efforts.

Keywords: public management, rural, state, rural council, agrobusiness, rural community, public-private collaboration, social and economic development.

Надійшла 13.04.2017 р.